

VÁRNAY ERNŐ*

ELŐSZÓ

A „JOGHARMONIZÁCIÓ – AZ UNIÓS TAGSÁG MÉLYRÉTEGE” CÍMŰ TEMATIKUS SZÁMHOZ

Az Európai Uniót jog hozta létre (nemzetközi szerződések), a jognak kezdettől fogva meghatározó szerepe volt a részt vevő tagállamok és polgáraik által kitűzött közös célok elérésében. Az Unió jogközösség, beszélhetünk „európai jogi térségről” (‘European legal space’ – von Bogdandy). Egy homogén, de legalább a jelentős eltéréseket határok között tartó (harmonizált) jogrendszer hihetetlen előnyöket nyújt; különösen e jogrendszer közvetlen alanyainak, de a kívülállók számára is.

Az Unió kezdettől fogva felhatalmazást kapott a tagállami jogok célhoz kötött harmonizációjára.

A tagállamok jogi szabályozásai közötti különbségek céltudatos csökkentése, adott esetben kiküszöbölése (jogegységesítés) nem egyszeri feladvány. Ellenkezőleg, az uniós jogalkotó számára újra és újra jelentkező kihívás. A gazdasági, politikai, környezeti változások új jogharmonizációs igényeket szülnek, a korábbi szabályozások frissítésre szorulhatnak.

Mint minden más együttműködési területen, a jogharmonizáció kapcsán is egyértelmű az uniós „szupranacionális” szint és a tagállami szint közötti dialektikus viszony. A jogharmonizációs döntések a tagállami kormányok és a választópolgárok képviselőit ellátó parlamentben (Tanács, Európai Parlament) születnek, végrehajtásuk pedig a tagállamok jogalkotói és jogalkalmazói révén történik, amit azután uniós szervek (Bizottság, Európai Bíróság) felügyelnek.

Magyarország uniós csatlakozásának előfeltétele volt az uniós joggal való széleskörű konformitás elérése, ami jelentős szervezeti-működési változásokat is követelt. A csatlakozás óta eltelt másfél évtized – amellet, hogy az egyoldalú igazodást a részvétel váltotta fel –, arra is feljogosít-kötelez, hogy tudományos igénnyel tegyük vizsgálat tárgyává ezt a mindennapok során meglehetősen háttérben maradó jogi világot.

Ennek a feladatnak az elvégzéséhez kívánt hozzájárulni az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézetének szervezésében 2019. május 16-án tartott tudományos ülés („15 éve az Európai Unióban – jogharmonizáció”). A jelen különszám az ezen a konferencián elhangzott előadások tanulmányá érlelt változatait nyújtja át.

A tanulmánygyűjtemény összetétele nagyon szerencsés. Olvashatók a lapszámban általános megközelítést érvényesítő tanulmányok – a belső piaci jogharmonizációs felhatalmazás tartalmának az Európai Bíróság esetjogának mélyreható elemzésén

* Tudományos tanácsadó, Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet, 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4. E-mail: varnay.erno@law.unideb.hu.

nyugvó vizsgálatáról (Varju Márton), a jogharmonizációs kötelezettségek végrehajtásának hazai intézményi hátteréről (Somssich Réka), a jogharmonizáció talán leggyakoribb jogforrása, az irányelvek tagállami átültetése kikényszerítéséről (Fehér Miklós Zoltán) –, és olvashatók egyes jogterületeken megvalósuló jogharmonizáció jellegzetességeit bemutató írások (versenyjog: Tóth Tihamér; büntetőjog: Hollán Miklós, pénzügyi szabályozás: Szegedi László).